

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Ατομικισμός, μαζοποίηση και μοναξιά

Μέσα σε ένα σκηνικό παγκόσμιας ιδεολογικής σύγχυσης και κοινωνικής και οικονομικής ανασφάλειας, ο σύγχρονος άνθρωπος ψάχνει να βρει τον δρόμο του, συχνά παλεύοντας μεταξύ της Σκύλλας του εγωπαθούς και αντικοινωνικού ατομικισμού και της Χάρυβδης του πλήρους αφανισμού του μέσα στον απρόσωπο χυλό μιας παγκοσμιοποιημένης εξουσιαστικής υπερδομής, που άλλοτε του αφήνει λάσκα το χαλινάρι και άλλοτε του δείχνει το εξουσιαστικό ολοκληρωτικό της πρόσωπο.

Στον δρόμο αυτό, οι οδοδείκτες, ανεπαρκείς και «πειραγμένοι», συχνά εκπέμπουν νεφελώδη, δυσανάγνωστα και παραπειστικά σήματα, που δρουν αποπροσανατολιστικά και επιτείνουν τη σύγχυση.

Στην επίταση της σύγχυσης συμβάλλουν επίσης πολλά ΜΜΕ, με τις εσκεμμένα ψευδείς ειδήσεις τους, ο τεράστιος και δύσκολα διαχειρίσιμος, αξιολογικά, όγκος της διαθέσιμης πληροφορίας, αλλά και μια εκπαίδευση, δίχως παιδεία, που είναι καθαρά χρηστική και αγοραία, και –εκτός από την επαγγελματική της στοχοθεσία– σίγουρα δεν αποβλέπει και σε μια ουσιαστική εσωτερική καλλιέργεια του ανθρώπου.

Η μαζοποίηση του ανθρώπου, το «χάσιμο» του εαυτού μέσα στον κόσμο, αλλά και η ακόρεστη ανάγκη του, από την άλλη μεριά, να ξεχωρίσει πάση θυσία από τη μάζα και την ανωνυμία, βυθιζόμενος στον αυτάρεσκο ατομικισμό, έχουν τις ρίζες τους σε μια παραδόξως κοινή όσο και ελπιδοφόρα ιστορική περίοδο, που σηματοδοτεί μια ακόμη αντιφατικότητα στην πορεία της ανθρωπίνης και κοινωνικής εξέλιξης.

Είναι η περίοδος που η ιστορία μπαίνει σε δυναμική επανεκκίνηση μετά τη μακραίωνη στασιμότητα του Μεσαίωνα και τη φυσιοκρατική και ουμανιστική φρεσκάδα της Αναγέννησης. Είναι η ιστορική εποχή των Νέων Χρόνων, με την επιστημονική επανάσταση του 17^{ου} κυρίως αιώνα και με τις τόσες, πολλά υποσχόμενες ιδεολογικές, επιστημονικές και κοινωνικές του αλλαγές, που πολύ σύντομα οδήγησαν, τον 18^ο αιώνα με τον κοινωνικά χειραφετικό αλλά και ανολοκλήρωτο Διαφωτισμό, στην πρώτη βιομηχανική επανάσταση, και αργότερα, τον 19^ο αιώνα, στη δεύτερη βιομηχανική επανάσταση, με την πρώτη βιομηχανικά οργανωμένη μαζοποίηση του ανθρώπου, ως ανώνυμης και πλήρως χειραγωγημένης εργατικής δύναμης στους χώρους παραγωγής.

Είναι όμως συγχρόνως και η περίοδος κατά την οποία η αρχή της υποκειμενικότητας εμφανίζεται δυναμικά στο προσκήνιο, τόσο στο γνωσιοθεωρητικό και ιδεολογικό γενικότερα πεδίο, κυρίως με τον Kant, όσο και στην κοινωνική ζωή, την ηθική και την τέχνη. Ήδη όμως, όπως χαρακτηριστικά σημειώνει ο Habermas, ο Hegel εξηγεί και σχολιάζει, με βάση αυτή την αρχή, που άμεσα συνδέεται με την έννοια του ατομικισμού, «γιατί ο νεότερος κόσμος υπερέχει και ταυτόχρονα γιατί είναι επιρρεπής στην κρίση: ο σύγχρονος κόσμος βιώνεται ως ο κόσμος της προόδου και μαζί του αλλοτριωμένου πνεύματος»

(Jurgen Habermas, «Ο φιλοσοφικός λόγος της νεωτερικότητας », με πρόλογο του συγγραφέα για την ελληνική έκδοση, μτφρ. Α.Αναγνώστου- Α.Καραστάθη, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1993, σ.33).

Με τη μετάβαση από τη νεωτερικότητα στη μετανεωτερικότητα υπάρχει μια έξαρση του ατομικισμού και της ανούσιας αυτοπροβολής, που βοηθιέται σημαντικά από την υποχώρηση, στη σύγχρονή μας εποχή, της δύναμης του λόγου μπροστά στη δύναμη της εικόνας. Υπάρχει όμως, στον αντίποδα, και μια συστηματοποιημένη προσπάθεια πλήρους μαζοποίησης του ανθρώπου και εξαφάνισης, μέσα σε έναν άγευστο, παγκοσμιοποιημένα ομογενοποιημένο χυλό, της οποιασδήποτε ιδιοπροσωπίας του. Είναι ωστόσο πολύ ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι τόσο το ρεύμα του ατομικισμού όσο και αυτό της μαζοποίησης συμβάλλουν το ίδιο καταστροφικά στην αποσύνδεση του ατόμου από μια κοινωνία των πολιτών.

Στην ταχυφαγία και την ταχυκουλτούρα της σύγχρονης κοινωνίας –με την ερεθιστική παρουσία του όλο και πιο γρήγορου και πληθωρικού διαδικτύου, την τάχιστα επικοινωνία, τις εύκολες όσο και επιφανειακές ανθρώπινες σχέσεις, την πολυδιάσπαση και τον αποπροσανατολισμό, αλλά και την καταπιεστική επιθυμία για την άμεση ικανοποίηση ανούσιων αναγκών, που διαρκώς και τεχνηέντως μας επιβάλλονται –ο άνθρωπος αδυνατεί να συναντηθεί αναστοχαστικά, ακόμη και με τον ίδιο του τον εαυτό, σε έναν δρόμο της δημιουργικής αυτογνωσίας, της φρόνησης, της σωφροσύνης και της μεσότητας.

Ι.Ν. Μαρκόπουλος, διασκευή από τον ημερήσιο Τύπο (21-11-2017)

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Μαζοποίηση και μοναξιά

Καταθλιβόμαστε καθημερινά όλο και περισσότερο κι ένας κρίκος προστίθεται στην αλυσίδα του πνιγμού! Καταθλιβόμαστε από τη βαθύτατη επιθυμία της διάκρισης, κι ένα βήμα προστίθεται στο δρόμο του χαμού! Μαζοποίηση και μαζικοποίηση, ναι δεν είναι το ίδιο όπως πολλοί διατείνονται καθώς το δεύτερο ενισχύει το πρώτο αλλά στα τόσα ας μην αναλώνομαι σε λεπτομέρειες! Έτσι κι αλλιώς η λεπτομέρεια που έκανε τη διαφορά θυσιάστηκε στο βωμό της ανάπτυξης, της παγκοσμιοποιημένης κοινωνίας που προάγει τον εγωτισμό και το συμφέρον! Έτσι στον εργασιακό μας χώρο, με τα κοινά τελετουργικά πόσο σ' αλήθεια ωφελούμαστε, πόσο αγγίζουμε τον κύκλο της συνεργασίας. Είμαστε μέσα, άρα

συμμετέχουμε ή επιβάλλεται να συμμετέχουμε! Είμαστε έξω γιατί δεν ομονοούμε παρά ευελπιστούμε στην κατά μονάς πορεία και αυτό οδηγεί στις ατραπούς του ωφελιμισμού!

Τελικά μας έχουν στρέψει προς τα έξω, που σημαίνει δουλεύω για να ζήσω και η δουλειά, μας εξουθενώνει γιατί λείπει το «άλας», το μεράκι! Ποιος τάχα να μας στρέψει σε αυτήν με αγάπη αφού γίναμε εχθροί στο σπίτι μας, στην εργασία, στην κοινωνία! Μαζοποίηση! Άχαρη επιλογή, που δυστυχώς δεν ταυτότητα αλλά στην ανωνυμία γιατί ανώνυμα κάνεις όσα δεν αποτολμούσες επώνυμα! Στην εποχή της ανευθυνότητας, του άρπαξε να φας και κλέψε να 'χεις, στην εποχή της αθεΐας και του απροσδιόριστου φόβου είμαστε μόνοι και νομίζουμε ότι πορευόμαστε προς τα εμπρός αλλά δυστυχώς στρεφόμαστε προς τα πίσω! Τώρα πρέπει να επιδιορθώσουμε τις ράγες για να ξαναμπούμε σε ασφαλή τροχιά!

Άννα Δεληγιάννη, διασκευή από τον ημερήσιο Τύπο (13-04-2016)

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Ποια μοναξιά με τρομάζει.....

Θα σου πω ποια μοναξιά
με τρομάζει περισσότερο,
εκείνη που την νιώθεις μέσα στο πλήθος
γιατί κανείς δεν ακούει τα
λόγια σου,
δεν μετράει τους παλμούς
της καρδιάς σου,
δεν απλώνει το χέρι να
πιάσει το δικό σου,
απλά βαδίζει δίπλα σου και
πολλές φορές

σε σπρώχνει για να

περάσει...

Γιάννης Ρίτσος

Θέμα Α

A1. Να αποδώσετε περιληπτικά το περιεχόμενο των τεσσάρων πρώτων παραγράφων του Κειμένου 1 (60-70 λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Β

B1. Να επαληθεύσετε ή να διαψεύσετε με βάση το Κείμενο 1, τις παρακάτω περιόδους λόγου, γράφοντας στο τετράδιό σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο τη λέξη Σωστό ή Λάθος. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με αναφορές στο κείμενο:

α. Ο σύγχρονος άνθρωπος ταλανίζεται διότι αυτοσκοπός του είναι η καταπολέμηση της ανωνυμίας.

β. Η εκπαίδευση με την προσήλωση στην επαγγελματική καθοδήγηση επιτείνει τη νοητική διαταραχή του σύγχρονου ανθρώπου.

γ. Ο Μεσαίωνας αποτέλεσε το θεμέλιο για την εκκίνηση εκ νέου της ιστορίας.

δ. Η απολιτικοποίηση των πολιτών είναι απότοκο της μαζοποίησης.

ε. Η στρεβλή ελληνική κουλτούρα συνεπικουρεί στην αυτεπίγνωση του ανθρώπου.

Μονάδες 10

B2. α. Να εντοπίσετε ένα χωρίο του Κειμένου 1 στο οποίο ο συντάκτης επικαλείται την αυθεντία και να εξηγήσετε τη σκοπιμότητα αυτής της αναφοράς (μονάδες 5).

β. Λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο του αποσπάσματος «Στην ταχυφαγία και την ταχυκουλτούρα της σύγχρονης κοινωνίας ο άνθρωπος αδυνατεί να συναντηθεί αναστοχαστικά, ακόμη και με τον ίδιο του τον εαυτό» της τελευταίας παραγράφου να αποδώσετε το νόημα του σε μια παράγραφο 60-70 λέξεων (μονάδες 10).

Μονάδες 15

Β3. Πρόθεση της συντάκτριας του Κειμένου 2 είναι να ευαισθητοποιήσει τους\τις αναγνώστες \αναγνώστριες. Να αναφέρετε τρεις διαφορετικές γλωσσικές επιλογές με τις οποίες επιτυγχάνει τον στόχο της, παραθέτοντας τα αντίστοιχα χωρία (μονάδες 6) και να εξηγήσετε τη λειτουργία της καθεμιάς από αυτές στο κείμενο (μονάδες 9).

Μονάδες 15

Θέμα Γ

Γ1. Ποιο είναι το θέμα του ποιήματος (Κείμενο 3); Ποια είναι η άποψή σου για τον τρόπο που το αντιμετωπίζει το ποιητικό υποκείμενο; Να απαντήσετε αξιοποιώντας τουλάχιστον τρεις κειμενικούς δείκτες (150-200 λέξεις).

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. Σε μια νεανική ιστοσελίδα δημοσιεύονται τα Κείμενα 1 και 2 και καλείσαι, αφού τα μελετήσεις, να απαντήσεις με ένα άρθρο (350-400 λέξεις), στην ίδια ιστοσελίδα, στα παρακάτω ερωτήματα:

- α) Για ποιους λόγους θεωρείς ότι ο σύγχρονος άνθρωπος ταλαντεύεται ανάμεσα στη μαζοποίηση και τη μοναξιά;
- β) Με ποιες ενέργειες θα μπορούσαν οι νέοι να στραφούν στη συλλογικότητα χωρίς να υποστούν αλλοτρίωση;

Μονάδες 30

ΣΠΟΥΔΑΣΤΗΡΙΟ